

Образовање библиотекара у пслератној ФНРЈ

Др Татјана Брзуловић Станисављевић
Универзитетска библиотека “Светозар
Марковић”, Београд

Курсеви Министарства просвете НР Србије

- Почетак рата затекао је библиотечку струку у почетној фази формирања.
- Након рата НР Србија се суочила са потребом образовања и подизања свести код грађанства.
- Дошло је до масовних отварања библиотека у градовима, селима, окрузима, фабрикама, у оквиру радних организација и синдиката.
- Велики број библиотека захтевао је запошљавање стручних лица.
- Чињеница је да је у послератној земљи било врло мало стручних кадрова, али истовремено није било ниједне стручне школе у којој би се будући библиотекарски школовали.

Први курс 1946.

- Одељење за народно просвећивање Министарства просвете НР Србије иницирало је организовање курсева за оспособљавање библиотекара како би велики број новоформираних библиотека могао несметано да ради.
- Први курс за оспособљавање кадрова за рад у библиотеци организован је већ у децембру 1946. у трајању од месец дана.

Други курс 1948.

- **Други курс одржан је од 5. фебруара до 1. јуна 1948. године и трајао је четири месеца.**
- **Оба курса намењена су библиотекарима који ће радити у мањим библиотекама, попут среских или градских.**
- **Сасвим је јасно да ови курсеви нису довољни да се савлада библиотечко пословање у потпуности, али могу се стећи нека основна знања неопходна за рад у библиотеци.**

- **Рад на курсу био је подељен у два дела: теоријски и практични.**
- **Поред великог броја часова (230) из библиотекарства, библиотечке технике и историје писма и библиотеке, нарочита пажња је била усмерена на часове књижевности и језика.**
- **Теоријска настава одржавала се по подне сваког дана у трајању од три часа по 60 минута.**
- **Пре подне су полазници курса били на практичном раду у Народној, Градској и некој рејонској библиотеци.**
- **Организатори курса предвидели су обавезу да полазници обраде по једну библиотеку од 1.000 библиотечких јединица специјално набављену за њих.**
- **На крају курса одржани су испити и средња оцена курса била је 3,77.**

Курсеви за београдске библиотекарe 1948.

- **У великом броју београдских библиотека (рејонских и стручних), основаних по ослобођењу ради велики број неквалификованих службеника.**
- **Одељење за културу и уметност Извршног одбора народног просвећивања оранизовало је први тромесечни курс за младе библиотекарe у београдским библиотекама да би се рад библиотека унапредио и подигао ниво стручности библиотечких службеника .**

Курсеви за београдске библиотекаре 1948.

- **Првобитно је курс био намењен библиотекаремa рејонских библиотека.**
- **Ипак, курс су пратили и библиотекарџ из разних Министарстава, као и млади библиотекарџ из Народне библиотеке и Универзитетске библиотеке, као и запослени из других институција, па чак и троје који нису били нигде запослени.**

Курсеви за београдске библиотекаре 1948.

- **Планом је предвиђено 90 часова за стручне предмете и 40 за предавања из историје НОБ-а, историје светске књижевности, историје библиотеке и књига, штампарије.**
- **Стручно практични рад је базиран највише на изучавању библиотечког каталога и различитим класификационим системима.**
- **Осим тога изучавани су и следећи стручни предмети: организација рада у библиотеци, библиотечки инвентари и инвентарисање књига и периодике, разни системи смештаја књижног фонда, рад са читаоцима и библиографски рад.**
- **Настава се одржавала сваког дана, 2-3 часа.**
- **По завршетку курса одржани су испити, а на половини колоквијуми из каталогизације.**

- **Према мишљењу руководиоца курса, стручни део био је добро конципиран, али због кратког трајања није било довољно времена да се продуби знање полазника.**
- **Недостатак курса је што се није изучавало библиотечко законодавство и руски језик.**
- **Најозбиљнији пропуст курса је што за предмет прочавање и израда библиографије није планирано довољно часова већ само 4 часа.**
- **Недостатак курса су и различити образовни профили полазника, као и то што су полазници били из различитих типова библиотека.**
- **Нису исте потребе стручне и рејонске библиотеке.**
- **Зато би било добро да се приликом организације наредног курса планира курс према степену стручне спреме и типу библиотеке из које полазник долази.**

Оспособљавање књижничара за рад у сеоским библиотекама

- **Течајеви на градилиштима Новог Београда организовани су за оспособљавање књижничара за рад у сеоским библиотекама.**
- **Наставни план и програм који је израдило Друштво библиотекара НР Србије у потпуности је прилагођен условима рада на терену.**
- **Међутим, као што је и у претходним курсевима уочено основни недостатак течаја је у различитој образовној структури полазника (1 разред од основне школе и 2 разреда грађанске школе)**
- **Упркос бројним недостацима ипак се стотине омладинаца упознало са радом у библиотекама кроз ове једномесечне течајеве на градилиштима, научило шта је књига и стекли су интересовање ка КЊИЗИ**

Шестомесечни библиотекарски курс ратних војних инвалида.

- **Библиотекарски курс за ратне војне инвалиде са територије НР Србије одржан је од 20. септембра 1948. до 31. марта 1949. године у Земуну у просторијама Дома инвалида.**
- **Организатори курса били су Министарство социјалног старања НР Србије и главни одбор Савеза ратних војних инвалида Србије.**
- **Полазници курса били су махом земљорадници али је било и 5 занатлија, један трговачки помоћник па чак и оних са аналфабетским течајем.**
- **Курс је завршило 37 полазника са просечном оценом 3,97**

Шестомесечни библиотекарски курс ратних војних инвалида

- **Настава се одржавала са 25 часова недељно.**
- **Обухватала је следеће предмете: библиотечку технику, рад са читаоцем и пропаганду библиотеке, српски језик и југословенску књижевност, математику, историју, географију, хигијену и лепо писање.**
- **Уз теоријску наставу сваког дана је био предвиђен и практични рад у трајању од два часа.**
- **Учесници су до краја курса обрадили једну библиотеку у Дому инвалида од 1.590 свезака и још једну мању фронтовску библиотеку.**

Курс за библиотечке техничаре и библиотечке руковаоце

- **Иницијативом Савета за науку и културу ФНРЈ основан је двомесечни курс за библиотечке техничаре и руковаоце.**
- **Организатор курса било је Друштво библиотекара НР Сбије.**
- **Друштво је одредило одредило руковаоце курса Александра Поповића и Јанка Договића. Курс је трајао од 3.септембра до 1. новембра 1951.**
- **Пријавило се 67 слушалаца али курс је завршило 58 (41 руковалац и 17 техничара).**

Курс за библиотечке техничаре и библиотечке руковоаоце

- **Наставни план за библиотечке техничаре:**
 - 1. Кратак преглед савремене уздавачке делатности у ФНРЈ**
 - 2. Основи технике каталогизирања, сигнирања и инвентарисања**
 - 3. Смештај књига**
 - 4. Основни послови поправке књига**

Курс за библиотечке техничаре и библиотечке руковаоце

- **Наставни план за библиотечке руковаоце:**
 - 1. Историја и значај библиотека за народ**
 - 2. Набавка књига**
 - 3. Рад са читаоцима**
 - 4. Издавачка делатност у ФНРЈ са основним знањима из библиографије**
 - 5. Техника каталогизирања, сигнирања инвентарисања и смештај књига**
 - 6. Основни послови оправке, чувања и конзервирања књига**

Наставни план за библиотечке техничаре

Наставни план за библиотечке техничаре:

- Кратак преглед савремене издавачке делатности у ФНРЈ**
- Основи технике каталогизирања, сигнирања и инвентарисања**
- Смештај књига**
- Основни послови поправке књига**
- Одржано је 300 часова на Коларчевом универзитету. Полазници курса имали су и практичне вежбе. Највише пажње посвећено је вежбама из каталогизације које чине основу библиотечког рада.**

Курсеви Библиотечког центра НР Србије 1955

- **Библиотечки центар НР Србије при Народној библиотеци у Београду организовао је током 1955. године 3 курса за библиотекарe и књижничаре.**
- **Прва два курса организована су у периоду јануар јун за библиотекарe и књижничаре популарних библиотека са територије Београда.**
- **Трећи курс био је у јулу за библиотекарe и књижничаре градских и среских библиотека са територије целе Србије.**

- **Курсеви за библиотекаре и књижничаре популарних библиотека били су организовани у на два начина. Први је био намењен књижничарима без положеног државног стручног испита. Други курс је окупио библиотекаре и књижничаре из популарних библиотека и акценат на курсу био је на раду са читаоцима, пропаганди књиге и набавној политици.**
- **Први курс за књижничаре обухватао је 108 часова а слушалаца је било 29. Одржавао се сваког уторка по 6 часова**

- **Наставни план обухватао је 6 предмета: историју и значај библиотека (6 часова), рад са читаоцима и пропаганда (19 часова), основни послови оправке, чувања и конзервирања књига (15 часова), набавка књига (8 часова), техника инвентарисања, сигнирања, каталогизације и смештај књига (39 часова), издавачка делатност у ФНРЈ и основна знања из библиографије (21 час).**

- Други курс био је намењен свима у популарним библиотекама без обзира на положен стручни испит.
- Књижни фонд популарних библиотека организован је по децималном систему и састоји се највећим делом из белетристике, домаће и стране.
- Из тог разлога предавачи су се определили да највећи број часова буде из књижевности, домаће и стране и да се поклони пажња популаризацији дечје литературе. Часови књижевности опбухватају периоде до реализма, реализам, књижевност између два рата и савремену југословенску књижевност.

- **Заступљени са 39 часова у програму курса. За популаризацију дечје литературе опредељено је 17 часова. Страна књижевност изучавала се са 28 часова и то енглеска, немачка, романска, америчка, скандинавска и словенска.**
- **Курс је обухватао 108 часова и имао је 38 слушалаца. Одржавао се сваког петка по 7 часова. Курс је био обавезан и библиотекари и књижничари су уторком и петком били ослобођени редовног посла.**

- **Трећи курс за градске и среске библиотекаре са територије уже Србије, Војводине и Косова одржавао се у јулу сваког дана са по 7 часова.**
- **Укупно је било 148 часова а курс је слушало 36 библиотекара. Наставни план је обухватао: југословенску књижевност (16 часова), страну књижевност (28 часова), словенску књижевност (15 часова), дечју књижевност (10 часова), друштвено политичке науке (10 часова) и библиотекарство (историју и значај библиотека (4 часа), рад са читаоцима и пропаганда (10 часова), набавка књига (6 часова), техника инвентарисања, сигнирања, каталогизације и смештај књига (22 часа), издавачка делатност у ФНРЈ и основна знања из библиографије (23 часа).**
- **Курсеви су се одржавали у некој од општинских библиотека у Београду.**

ХВАЛА НА ПАЖЊИ!

brzulovic@unilib.rs